

**OZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

**Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yiliga
bag'ishlangan**

TAFAKKUR VA TALQIN

**Magistrantlar va iqtidorli talabalarning
ilmiy maqolalar to'plami**

BUXORO - 2019

КВК 81.10(5 Uzb) 4**M50****UDK 155.7.4.3****Тахрир хайъати:**

Хамидов О.Х. – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент

Дурдиев Д.Қ. – физика-математика фанлари доктори, профессор

Эргашов М.Я. – кимё фанлари номзоди, профессор

Қаҳҳоров О.С. – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Наврўз-зода Б.Н. – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор

Ҳайитов Ш.А. – тарих фанлари доктори, профессор

Ўраева Д.С. – филология фанлари доктори, профессор

Бўриев С. – биология фанлари доктори, профессор

Холиев А. – биология фанлари доктори, профессор

Баротов Ш.Р. – психология фанлари доктори, профессор

Олимов Ш.Ш. – педагогика фанлари доктори, профессор

Қаҳҳоров С.Қ. – педагогика фанлари доктори, профессор

Мамуров Б.Б. – педагогика фанлари доктори, профессор

Ҳамроев А.Р. – педагогика фанлари номзоди, доцент

Болтаев Т.Б. – физика-математика фанлари номзоди, доцент

Масъул муҳаррир:

Маматов Д.К. – доцент

Мусаххих:

Салихов Н. – магистратура бўлими услубшуноси

Бухоро давлат университети Илмий кенгаши нашрга тавсия этган.
(2019 йил 28 январдаги мажлисининг 5 – сонли баённомаси)

ISBN 978-9943-3814-6-9

© Бухоро давлат университети

ПАСТ ҲАРОРАТЛИ ҚУРИЛМАЛАРДАН ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИДА ФОЙДАЛАНИШ

Тўраев Акбар, Бух ДУ, магистранти

Аннотация: мақолада паст ҳароратли қурилмалардан фойдаланишнинг бизнинг иқлимга мослиги ва афзаллик томонлари ёритилган.

Инсон ҳаёти давомида табиат инъомларидан фойдаланиш билан бирга уларни асраб-авайлаш ҳамда кейинги авлодларга етказиш маъсуляти зиммамизда туради. Ер шарида аҳоли сонининг тобора ўсиб бориши халқ хўжалигида сарфланадиган энергияга бўладиган эҳтиёжни янада оширади.

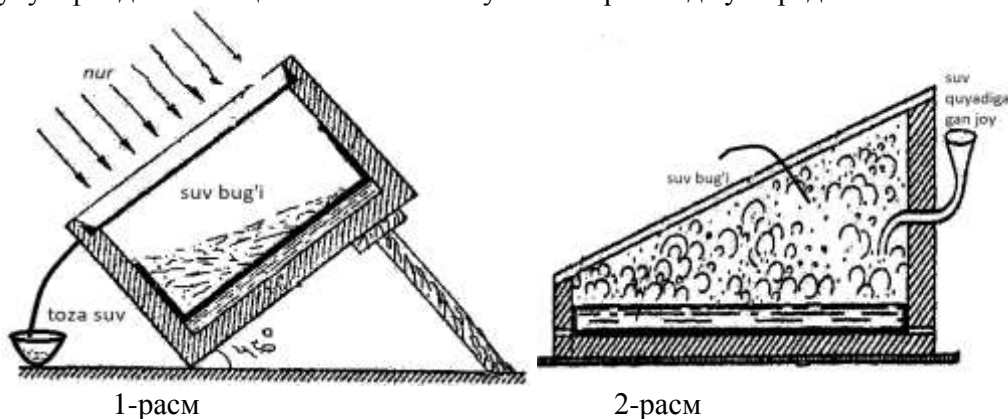
Ер ости ва устидаги табиий бойликлардан фойдаланиш баробарида Қуёш энергиясини унумли ишлатишни мақсад қилиб қўйганлигимиз табиийдир. Зеро, Қуёш доимо нур сочиб турадиган ва бошқа параметрларга деярли боғлиқ бўлмаган ҳолда мавжуд бўлган битмас-туганмас энергия манбаидир, қолаверса, қуёш энергияси қайта тикланувчи муқобил энергия манбаларидан бири бўлиши билан бирга зарарсиздир.

Паст ҳароратли қуёш қурилмаларидан фойдаланиш ҳам афзал ҳам қулайдир. Ҳар бир инсон бу қурилмани осон ва тез ўрганиб олади. Нимага айнан паст ҳароратли қуёш қурилмаларидан фойдаланяпмиз:

Биринчидан Ўзбекистон серқуёш юрт, бу ерда йилнинг 300 кундан ортиқроқ Қуёш беминнат нур сочиқ туради.

Иккинчидан бизда чўл зоналари кўп. Қишлоқ хўжалик ишларини чўл шароитида олиб бориш мақсадида электрлаштирилмаган, газлаштирилмаган ҳудудларда яшайдиган фермер деҳқонларимиз ҳаётида паст ҳароратли қуёш қурилмаларидан фойдаланиш муҳим ўрин тутди.

Шундай қурилмаларга мисол сифатида лаборатория синовларини ўтган ихчам қуёш қурилмаларини тушунтириб ўтиш мақсадга маувофик. Бу қурилма нотоза сувни, яъни, ҳатто оқова сувларни дистиллаб тоза сувга айлантириб беради. Бу қуёшли коллектор ёки бак ўлчами бўлади. Масалан бир киши учун 100-150л бўлса, юзаси 1-2 кв. метр бўлади. Агар кўпроқ киши учун фойдалансак ҳажми ва юзаси шунга мос равишда ўзгаради.

М: Тўрт киши учун 300 л сув, юзаси 3-4 кв.м.

Бундай қурилмалардан амалда халқ хўжалигида энергия манбаи сифатида фойдаланиш ишлари анча олдинроқ бошланган бўлиб, бошқа усулларда ишлатилган. Расмда кўрсатилган қурилма такомиллаштирилган ҳолда тавсия қилинмоқда (1-расм).

Шу билан бирга, қурилманинг герметик эканлигини инобатга олсак, ундан озиқ-овқат маҳсулотларни сақлаш (яъни музлатгич) сифатида ҳам фойдаланиш мумкин.

Ушбу паст ҳароратли қурилмадан ҳўл меваларни қуриштириш учун ҳам фойдаланишимиз мумкин. Қуриштириш қурилмасида меваларни қуриштириш жараёнида камера ичидаги ҳароратни, иссиқ ҳаво оқимини тезлигини бошқариш ва назорат қилиш имкониятлари мавжуд.

Қуриштириш камерасида температура ва намлик режимини назорат қилиш учун махсус датчиклар, психрометр ва электрон тарози ўрнатилган бўлади. Қурилманинг ўлчами унча

катта эмас, бўйи 2-3м, эни эса 1-1,5 м. атрофида бўлади. Турли шароитдаги жойларда бемалол фойдаланиш имконини бериш мақсадида ўлчамларини мувофиқлаштириб ишлатиш мумкин. Бундан кейин паст ҳароратли куёш қурилмалари керак бўлганлиги учун такомиллаштириб фойдаланилади.

Паст ҳароратли қурилмалардан фойдаланишнинг аҳамиятли томонларидан бири шундаки, бизнинг иқлимда йил давомида уни самарали ишлатиш мумкин.

Паст ҳароратли қурилмалардан унумли фойдаланишни йўлга қўйиш ҳар жиҳатдан самарали эканлигини ҳаётий тажрибаларисботламоқда. Шундай экан, бу табиий имкониятларни ишлатишнинг такомиллашган усулларида фойдаланишни жорий қилишни янада кенг кўламда амалга ошириш мақсадга мувофиқдир.

Бу энергиядан фойдаланишда нафақат турли муассаса бинолари, балки хонадонларни иситиш учун ҳам қулай.

Бутун жаҳонда оммалашиб энергия манбаининг энг мақбул йўли сифатида эътироф этилаётган куёш энергиясидан фойдаланиб қурилмалар ясаш ва халқ хўжалигида жорий қилиш жуда аҳамиятлидир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. С.Қ.Қаҳҳоров, К.А.Самиев, Ҳ.О.Жўраев. Куёш қурилмаларидаги жараёнларини моделлаштириш. Т.- 2014.
2. С.Қ.Қаҳҳоров, Ҳ.О.Жўраев. Муқобил энергия манбалари. Т. – 2016.
3. Интернет сайтлари маълумотлари.

PHONETIC TERMINOLOGY

*Khodjayeva D.I., PhD Khusenova M.U.,
Undergraduate student, Year 1*

Phonetics is the study of physical sounds of human speech, concerned with the physical properties of speech sounds or phones, and the processes of their physiological production, auditory reception, neurophysiologic perception, and their representation by written symbols. The term "*phonetics*" comes - from the Greek word "phone" - meaning sound, voice and "-tica" - a science. So, phonetics is a special science which studies the phonetic substance and expressions area of the language.

The study of phonetics as a branch of linguistics has always been one of the most interesting, disputable and important problems of theoretical phonetics of modern English. Phonetics is a field in linguistics that specializes in studying single sounds within language. Phonetics concerns with how the sounds are produced, how they sound to other listeners and how the brain perceives the sounds. Like all linguistic fields, phonetics studies all languages. Phonetics deals with the human noises by which the thought is actualized or given audible shade: the nature of these noises, their combinations, and their functions in relation to the meaning.¹

Phonetics studies the sound system of the language, that is segmental phonemes, word stress, syllabic structure and intonation. It is primarily concerned with expression level. However, phonetics is obliged to take the content into consideration too, because at any stage of the analysis, a considerable part of the phonetician's concern is with the effect which the expression unit he is examining and its different characteristics have on meaning. Only meaningful sound sequences are regarded as speech, and the science of phonetics, in principle at least, is concerned only with such sounds produced by a human vocal apparatus or may be learners of organized information of language. Phonetics in the wider sense includes phonology as distinct from morphology, syntax and stylistics. Phonology is one of the aspects of studying.

Terminology is a theory of terms or appellations, a treatise on terms, a system of specialized terms. Phonetics is concerned with the human noises by which the thought is actualized or given audible shade: the nature of these noises, their combinations, and their functions in relation to the

¹ Preston D.R. A variation perspective on Second language Acquisition: Psycholinguistic concerns // Oxford Handbook of Applied Linguistics. Oxford University Press, 2002. P. 141-159